

**2008 MALÎ YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE
KANUNU TASARISI İLE 2006 MALÎ YILI MERKEZİ YÖNETİM KESİNHESAP KANUNU
TASARISI'NIN PLAN VE BÜTÇE
KOMİSYONU GÖRÜŞME
TUTANAKLARI**

BAŞKAN: Sait AÇBA (Afyonkarahisar)
BAŞKANVEKİLİ: Mehmet Altan KARAPAŞAOĞLU (Bursa)
SÖZCÜ : Hasan Fehmi KINAY(Kütahya)
KÂTİP : Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

-----O-----

08.11.2007

İÇİNDEKİLER

- ADALET BAKANLIĞI
- Ceza ve İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş. Yurtları Kurumu
- Türkiye Adalet Akademisi Başkanlığı
- ANAYASA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI
- YARGITAY BAŞKANLIĞI
- DANIŞTAY BAŞKANLIĞI

.....
BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz vaktinden evvel bitirdiğiniz için.
Akif Hamzaçebi, buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, yüksek yargının ve bürokrasinin çok değerli mensupları; yüksek yargı organlarının ve Adalet Bakanlığının bütçesi üzerinde görüşlerimi, yargı bağımsızlığı konusundaki hükûmet politikaları konusuna yoğunlaştırmak suretiyle yapmak istiyorum.

Bizim Anayasa'mız 138 ve 139'uncu maddelerinde yargı bağımsızlığını düzenlemiştir. 138'inci maddede "Mahkemelerin bağımsızlığı" başlığı altında hâkimlerin görevlerinde bağımsız olduğunu ifade eder. 139'uncu maddede hâkimlik ve savcılık teminatından söz eder. Kuvvetler ayrılığını benimsemiş olan bir anayasal sistemimiz var. Böyle bir çerçevede yargının bu hükümlere dayalı olarak bağımsız olması gerekir, bunda hiçbir şekilde tereddüt etmemek gerekir. Ama, özellikle 58 ve 59'uncu Hükûmetler döneminde yargı bağımsızlığı konusunda toplum olarak çok ciddi tereddütler yaşadık. Hükûmetin Yargıtay'daki üyelik seçimleri başta olmak üzere, o konunun geciktirilmesi başta olmak üzere, yargı konusunda gösterdiği tutum, Sayın Başbakanın mahkeme kararları konusunda yapmış olduğu açıklamalar, birtakım Danıştay kararları konusunda veya Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları konusunda yapmış olduğu açıklamalar, yargı bağımsızlığı konusunda hükûmetin anayasal kurallara bağlı olmadığı veya o kuralları yeterince içselleştirmede olduğu yönünde bizde tereddüt uyandırmıştır. Bu tereddüt 60'ıncı Hükûmetin kurulmasıyla birlikte sona ermiş değildir. Henüz hükûmetin bu icraatlarını görebilmiş değiliz, ancak, bugüne kadar da, Sayın Başbakanın, Sayın Bakanı tenzih ediyorum bu konuda, eski beyanlarını tekzip eden bir açıklaması, yargı bağımsızlığına güç veren, onu savunan bir açıklamasını alabilmiş, duyabilmiş değiliz.

Değerli arkadaşlar, Anayasa'mızda yargı bağımsızlığına ilişkin hükümleri biraz önce ifade ettim. Ancak, bizim Anayasa'mız kural olarak yargı bağımsızlığını, hâkimlerin bağımsızlığını düzenlemişse de, bu bağımsızlığı zedeleyecek bazı hükümleri de

barındırmaktadır. Örneğin hâkim ve savcı atamalarının, daha doğrusu hâkimlerin özlük haklarına ilişkin düzenlemelerin Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulunda olmaması bir önemli meseledir.

Yine, 1961 Anayasa'sı, bugün Adalet Bakanlığına bağlı olan müfettişleri Yüksek Hâkimler Kuruluna bağlı kılmışken, 82 Anayasa'sıyla adalet müfettişleri Adalet Bakanlığına bağlanmıştır ve hâkim ve savcılar hakkındaki denetim Adalet Bakanının veya Bakanlığının izniyle yapılmaktadır. Her ne kadar bunun sonuçlarını Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulu yerine getiriyor ise de, soruşturma talimatının yürütme organından çıkıyor olması, hâkim bağımsızlığını, mahkeme bağımsızlığını zedeleyecek düzenlemelerdir.

Yine Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulunda Sayın Adalet Bakanının, Sayın Bakanı kişisel olarak kastetmiyorum, Adalet Bakanlarının ve Adalet Müsteşarlarının üye olması, bizim sistemimizde, hâkim bağımsızlığı konusunda, yargı bağımsızlığı konusunda ciddi bir tereddüt yaratmaktadır. Geçen yılki bütçe konuşmamda da bunu ifade etmiştim. Geçen yılki bütçe sunuşunda o zamanki Adalet Bakanı Hâkimler ve Savcılar Kurulu benzeri oluşumların Avrupa ülkelerinde de olduğunu ve Avrupa ülkelerinde yürütme organını temsilen bu kurullarda üyelerin olduğunu bize ifade etti. Hatta, bazı ülkelerde hâkim ve savcı atamalarının tamamen Adalet Bakanlığı tarafından, yürütme organı tarafından yapıldığını söylediler. Yani, bizdeki sistemin, çok da söylendiği gibi, eleştirildiği gibi yargı bağımsızlığına aykırı bir sistem olmadığını savundular. Bizim tereddüdümüz şu noktada değerli arkadaşlar: Avrupa Birliği ülkeleri dediğimiz veya Avrupa'nın köklü demokrasilerine sahip ülkelerinde demokrasi çok eski yıllarda kurulmuş, gelişmiş, kökleşmiş bir kurum. Bu toplumlarla, bu demokrasilerle, bizim demokrasimizi kıyasladığımızda arada önemli bir farkın olduğunu görürüz. Bu fark da, o demokrasilerde sivil toplum çok güçlüdür. Sivil toplumu sivil toplum örgütleri olarak almıyorum değerli arkadaşlar; devletin karşısındaki tüm kurumlar, birey, aile, sivil inisiyatifler, hukuk kavramı, ahlak kavramı, felsefe kavramı, bütün bunların hepsi sivil toplumu oluşturur. Sivil toplum bir toplumda ne kadar güçlü ise, bir ülkede ne kadar güçlü ise, buna paralel olarak hukukun üstünlüğü kavramı o kadar benimsenmiş demektir. Bizde de hukukun üstünlüğü kavramı bir anayasal kural olarak vardır, ama, hukukun üstünlüğü kavramına hükûmetler, yürütme organı, toplum güçlü bir değer yüklemese, güçlü bir moral değer atfetmezse bu kavrama, bu kavramın geçerliliği, hayata intikali o kadar zayıf olur. Bizdeki problem buradadır. Sivil toplumun yeteri kadar güçlü olmayışı, örneğin bir Anayasa hazırlığı çalışmasında Yüksek Öğretim Kurulunun, rektörlerin görüş beyan etmesi karşısında Sayın Başbakanın "herkes kendi işine baksın" şeklindeki yaklaşımı sivil topluma inançsızlığı göstermektedir. Oysa sivil toplum güçlü ise, sivil toplumun güçlü olmasını istiyorsak, herkes görüşünü her konuda beyan edebilmelidir. Anayasa değişikliği gibi veya yeni bir Anayasa gibi toplumsal sözleşme olarak, hukuk teorisinde toplumsal sözleşme olarak isimlendirilen bir belgenin düzenlenmesi, kesinlikle bir siyasi kadronun işi değildir, bir siyasi kadro buna öncülük yapabilir, ama toplumsal sözleşmeyi düzenlemek, bütün toplum kesimlerinin bu sözleşmenin hazırlığına katılmasıyla mümkündür. Oysa, hükûmetin bu noktada izlediği yol çok dar bir kadroyla, bir bilim adamları grubuna Anayasa taslağının sipariş edilmesi şeklinde bir yöntem izlemek olmuştur. Bunun sonucunda ortaya çıkan bir metin, Abant'taki bir toplantıda, yine çok dar bir hükûmet siyasi kadrosu tarafından tartışılmış ve seçenekler hâlinde, bazı maddelerin seçenekleri de Sayın Başbakana sunulmuştur. Hem bir toplum sözleşmesi hazırlama iddiasında olacaksınız hem de bir iki konuda Sayın Başbakan karar versin diye seçenekler hazırlayacaksınız. Böyle bir Anayasa hazırlığı olamaz!

Buradan tekrar yargı bağımsızlığına geleceğim. Yani, sivil toplum bizde güçlü değil. Güçlü olmadığı için, hukukun üstünlüğü kavramına, örneğin, bu hükûmet, daha doğrusu AK Parti Hükûmetleri güçlü bir değer atfetmediği için Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulunda Adalet Bakanının ve Müsteşarının üyeliği yargı bağımsızlığına bir gölge oluşturmaktadır. Yargıtay'ın boşalan üyeliklerinin seçimi konusunda bu Kurulun

toplantısının uzun zaman Hükümet tarafından engellenmiş olması bunun örneğidir. Onun için, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun gerçekten bağımsız olmasını istiyorsak, bu Kuruldan siyasi yürütme organının temsilcilerinin çıkması gerekir. Bunu Sayın Bakanın şahsına veya Sayın Müsteşarın şahsına yönelik olarak söylemiyorum. Sayın Bakanın hukukçu kimliği bize bu dönemde bu konuda, yargı bağımsızlığı konusunda hükümetin daha güzel mesajlar, güzel icraatlar vermesi konusunda bir umut veriyor. Ama olayı kurumsal olarak düzenlemek gerektiği kanaatindeyim.

Bu yetmiyor tabii. Hâkimler ve Savcılar Kurulunun bir bağımsız bütçesinin olmaması, hatta bir sekreteryanının olmaması, hatta binası da yok zannediyorum, bir binasının olmaması... Tabii, bağımsız bütçenin, sekreteryanın olmaması doğal olarak bina yokluğu sonucunu da getirir. Hepsini beraber bunların olmayışı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun bağımsız olarak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) - Sayın Başkan, toparlıyorum.

...görev yapmasını engelleyen diğer unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır. Ama, Türk toplumu olarak demokraside daha iyi yol alacaksak, demokrasiyi daha güçlü hâle getireceksek sivil topluma önem vermemiz gerektiğini düşünüyorum. Çünkü sivil toplum güçlü ise, daima ikna mekanizmaları, uzlaşma mekanizmaları güçlü demektir. Sivil toplum güçlü değilse ikna ve uzlaşma mekanizmaları bir kenara atılır, bu da demokrasiye zarar verir. Güçlü ekonomiler, güçlü demokrasilerde olur. Aslında güçlü demokrasi en önemli kamu malıdır değerli arkadaşlar. Güçlü demokrasi, istikrar, siyasal istikrar, ekonomik istikrar en çok önemli bir kamu malıdır. Bugün iktisat, ekonomi teorisinde bunlar tartışılıyor, bu bir kamu malıdır. Acaba bunun ekonomiye etkileri nasıl olur diye ekonomistler tartışıyor.

Değerli arkadaşlar, buradan Yüksek Seçim Kuruluna gelmek istiyorum. Yüksek Seçim Kurulunun referandumla ilgili kararını tartışma konusu yapmayacağım. Anayasa'nın 138'inci maddesinin üçüncü fıkraya hükmü karşısında Anayasa Mahkemesine iptal davası açmış olduğumuz için o konuda burada bir fikir beyan etmem, bir değerlendirme yapmam uygun değil, Anayasa'ya uygun düşmüyor. Ancak referandum gibi çok önemli bir konuda, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kendisinde olmayan bir yetkiyi kullandığını söyleyebilirim. Çok önemli bir konu, bence, Yüksek Seçim Kurulunca çok iyi tartışılmamıştır. Bu, Türkiye'nin önünde çok büyük bir hukuk tartışmasını başlatmıştır. Bu tartışmanın ileride çok daha güçleneceği kanaatindeyim.

Değerli arkadaşlar, 301'inci madde tartışması yeniden gündemde. Türk Ceza Kanununun 301'inci maddesi çok iyi yazılmış bir madde değil. Bir Nobel Ödüllü Yazarımızın -ki Nobel Ödülüyle övünüyoruz tabii ki- Nobel Ödüllü Yazarımızdan birçok yazara kadar, birçok edebiyatçıya kadar dava açılmasına neden olan bir madde. Tabii ki, bir millete hakaret amaçlı her türlü işlem, eylem ceza kanunlarında müeyyidelendirilmelidir, bunda hiçbir tereddüt yok, birçok ülkede de bu yönde düzenlemeler var, burada tereddüt yok. Ama yazılan madde eğer tereddüde yol açıyorsa, belki içtihatlarla o maddenin içeriği tereddüde yol açmayacak şekilde doldurulabilir, yargının bu konuda bir kararı olduğunu da biliyorum. Örneğin oradaki Türklük tanımının Türk milleti olarak anlaşılması gerektiği şeklinde bir yargı kararı olduğunu öğrendim. Ancak içtihatların oluşması tabii ki bu süreç içerisinde birçok davanın açılmasıyla ancak mümkün olabilecek, dava açılırsa içtihat olur. Dava açılmazsa sorun yok, madde net demektir, belki öyle de bakmak gerekir. Ama, acaba bu kadar dava açılmasını bekleyip, efendim içtihat oluşsun demek mi doğru bir yoldur yoksa bu tereddüdü gidermek mi doğru bir yoldur. Tereddüdü gidermekte yarar olduğu kanaatindeyim. Ama Avrupa Birliğinin bu konuda "bunu değiştirin" demesiyle hükümetin harekete geçiyor olmasını da kesinlikle doğru bulmuyorum. Bu bizim kendi meselemiz olmalıydı bence. Bu madde doğru mu, yanlış mı? İyi mi yazılmış, kötü mü yazılmış? Bence o çerçevede olayı ele almak doğruydur.

Birkaç değerlendirme daha yapıyorum Sayın Başkan müsaade ederseniz, bunun içinde sorular da olacak, sorular bölümünde ayrıca söz almayacağım.

Danıştay binası konusunda son durum nedir? Sayın Başbakan Halkbank binasının Danıştay'a verilmesi konusunda bir söz vermişti. Ben bunu geçen yıl bütçe konuşmamda ifade etmiştim, o zaman şunu söylemiştim: Sayın Başbakan bu sözü Halkbank'a verdi, ama... Komisyonda bir milletvekili arkadaşımız bir konuşma yapmıştı "Söz uçar, yazı kalır." demişti, "Yarın bu sözler unutulabilir." demişti, Sayın Başbakan söz verdiyse bu sözünü unutmur anlamında bir değerlendirme içinde değilim, mutlaka sözünü tutacaktır diye düşünüyorum. Ama, şunu demişim geçen yıl: Bu Halkbank'ın özelleştirilmesi gecikebilir, yapılmayabilir, bu durumda ne olacak? Yani, bir yıl, iki yıl geçebilir demişim. O tarihten bu tarihe bir yıl geçti, daha da çok zaman geçeceği anlaşılıyor. Halkbank'ı bir an önce özelleştirin anlamında bir sonuç çıkarmayın tabii ki Sayın Bakan bu konuşmamdan.

BAŞKAN – Tavsiyenize uyacağız.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Hayır, öyle bir şey söylemiyorum. Halkbank'ın özelleştirilmesini doğru bulmuyorum, onu daha evvel ifade ettim. Ama, eğer, mutlaka Halkbank'ı özelleştirmede kararlıysanız, şunu önermiştim: Geçen sene Sayın Çiçek vardı, ondan haberiniz olmayabilir, bu öneriyi tekrar yapmak istiyorum. Şöyle diyorum: Mademki proje Halkbank Genel Müdürlüğü'nün Danıştay'a verilmesidir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Toparlayalım Akif Bey.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

... demek ki, özelleştirme öncesinde bu bina Halkbank'ın aktifinden çıkarılacaktır. O zaman Halkbank'ın aktifinden bunu şimdi çıkaralım, Hazine adına tescil edelim. Adalet Bakanlığı ile Hazineyi temsilen Maliye Bakanlığı bir protokol yapsın, Halkbank özelleştirilene kadar bu binayı yine Halkbank kullansın, özelleştirildikten sonra da Danıştay'a teslim edilsin, protokol bunları kapsayabilir. Böylece, Danıştay da kendisini güvende hisseder. Eğer Halkbank'ın özelleştirilmesi konusunda bir politika değişikliğiniz söz konusu ise, buna, mutlaka, şimdiden başka bir çözüm bulmak gerekir. Danıştay çünkü o binasına sıkışmış durumda, hizmet veremez durumda veya hizmeti ideal düzeyde veremez durumda. Hukuk kalitesinden hiçbir tereddüdüm yok, ama, doğal olarak bina yetersiz ise, hizmette aksamalar olur.

Buradan, yeni adliye binalarına, saraylarına gelmek istiyorum Sayın Bakanım. Bakırköy'de yapılmış olan o koca devasa kütleli ben İstanbul'a uygun bir mimari bina, bir adliye binası olarak görmüyorum Sayın Bakanım. O devasa kütle, çevresiyle uyumsuz, çevresiyle barışık olmayan, insanı âdeta ezen... Mimari de öyle bir şey de vardır, yani, çevreyle, insanla barışık olmalı mimari yapılar, eğer insanla barışık değilse, çevresiyle barışık değilse problem var demektir.

HALİL AYDOĞDU (Afyonkarahisar) – Bir eziklik yok sizin üzerinizde.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Efendim, bakın, burada, işte, Dikmen'e doğru giderken Emniyet Genel Müdürlüğü binasına bakın, o çevreyle ne kadar uyumsuz bina ise, onun çok daha devasa bir örneğini Bakırköy'de yaptık. Benim bu konudaki önerim şu: Bu projeleri yarışma projesi yapmanızı ben öneririm. Çok daha güzel binalar çıkacağı kanaatindeyim, Türkiye'nin çok güzel bir mimar kadrosu var çünkü. Çok daha güzel adliye gibi, adalet gibi yüksek bir kavramı çok daha yüceltecek, onu daha yukarıya, moral olarak daha yukarıya taşıyacak binaları yapabileceğimiz kanaatindeyim.

Bir diğer konu bölge adliye mahkemeleri kuruldu. Trabzon, bölge adliye mahkemesi kurulmayan bir il oldu. Trabzon niteliği itibarıyla bölge özelliğine sahip bir ilimizdir. Şu an Samsun'a bağlı. Samsun, tabii ki bir bölge özelliğine sahip ilimizdir, ama, bu sınıflandırma yapılırken, Trabzon'un buradan dışlanmış olmasının...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Son, toparlıyorum Sayın Başkan.

...objektif bir gerekçesini ben bulamadım. Eğer bu konuda Sayın Bakan bir açıklama yapabilirse memnun olurum.

Sözlerimi burada bitiriyor, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

.....

BAŞKAN – Buyurun Sayın Hamzaçebi.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Benim sorum şu: Hâkimler ve savcılar 2006 yılının Haziran ayında Yargıçlar ve Savcılar Birliği” adı altında bir dernek kurdular. Tabii, hâkim ve savcılarının bir bölümü bu derneği kurdu. Dernek, adından da anlaşılacağı üzere Dernekler Kanunu çerçevesinde kurulmuştur. Ancak, bu derneğin kurulmasından sonra Hükûmetin hazırlamış olduğu bir yasa tasarısında bu derneğin kapatılmasını öngören bir düzenleme yapıldı, düzenlemenin yasalaşması öngörüldü ve söz konusu tasarı hâkim ve savcılara, Anayasanın 33’üncü maddesinin tanıdığı olanak çerçevesinde dernek olarak değil 135’inci maddesi kapsamında kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olarak örgütlenme olanağını getiriyor ve hâkim ve savcılarının derneklere üye olmasını yasaklıyor. Görev alanlarıyla ilgili olan derneklere üye olmasını yasaklıyor. Oysa, Sayın Adalet Bakanının Başkanı olduğu Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu tarafından kabul edilen; ki, bu 27/6/2006 tarihinde kabul edilmiştir. Bangelor Yargı Etiği İlkelerine göre hâkim ve savcılar, yargıçlar daha doğrusu diğer vatandaşlar gibi, ifade, inanç, dernek kurma ve toplanma özgürlüğüne sahiptirler. Yargıçlarla ilgili derneklere katılabilir veya böyle bir dernek kurabilir. Yine 413 sayılı bir ilke var. Yargıçlar tek başına veya herhangi bir organla birlikte bağımsızlıklarını ve çıkarlarının korunması amacıyla özgürce dernek kurabilirler. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin bu yönde bir tavsiye kararı mevcuttur, ama buna rağmen önceki Adalet Bakanımız, Sayın Kasırga’yı kastetmiyorum, seçim hûmetinin sayın Adalet Bakanını kastetmiyorum ondan önceki Bakanımız Sayın Çiçek zamanında İçişleri Bakanlığına yazılan bir yazıyla görevdeki hâkim ve savcılarının dernek kuramayacağı söylenerek kurulmuş olan derneğin kapatılması yönünde işlem yapılması istendi. Sayın Çiçek Bakanımızın bu yazısında “hâkim ve savcılar dernek kuramaz” ifadesinin olduğu yazıda dayanak gösterilen Anayasanın 140’ncü maddesi esasen konuyla ilgili bir madde değil. 140’ıncı madde “Yargıçlar kanunda gösterilenler dışında resmî ve özel görev alamazlar” hükmünü taşımaktadır. Bu hükmün dernek kurmayla hiçbir ilgisi olamaz. Sayın Bakanın, yeni görevine başlamış olan, 60’ıncı Hükûmette görevine başlamış olan Sayın Bakanımızın bu konudaki düşüncesi nedir? Hâkim ve savcılarının Dernekler Kanunu çerçevesinde örgütlenme özgürlüğünü tanıyacaklar mı, bu konuda ne düşünüyorlar?

Teşekkür ederim.